

13.

L ö n n s n e m n dSak nr. 281.

i henhold til provisorisk anordning av 21. desember 1956:

A/S Årdal og Sunndal Verk

på den ene siden

og

Arbeidernes Faglige Landsorganisasjon,
Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund og
Årdaltangen Jern- og Metallarbeiderforening

på den andre siden

angående revisjon av den mellom partene gjeldende tariffavtale.

-----oOo-----

Nemndas medlemmer:

JME 0130 14 FEB 1957

K
O
S
R
A
R

Sorenskriver Kai Knudsen,	formann - oppnevnt av Kommunal- og Arbeidsdepartementet.
Direktør Reidar Danielsen -	do.
Direktør Morten Tuveng -	do.
Generaldirektør Aage W. Owe -	oppnevnt av bedriften.
Direktør Dagfin Efjestad -	do.
Forbundsformann Josef Larsson -	oppnevnt av forbundet.
Arbeider Kaare Fredsvik -	do.

Kjennelse avsagt 16. januar 1957.

Den 11. januar 1957 holdt lønnsnemnda møte i riksmeglingsmanner møtesal i Oslo.

Til stede:

Nemndas medlemmer.

For A/S Årdal og Sunndal Verk: høyesterettsadvokat Landgraff.

For Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund: sekretær Aspengren.

Aspengren gjorde rede for forbundets krav og la fram påstandsskrift med 6 bilag.

Landgraff gjorde rede for bedriftens standpunkt og la fram påstandsskrift med 7 bilag.

Etter at partene hadde hatt adgang til å forklare seg ble tvisten opptatt til avgjørelse.

Etter at lønnsnemnda hadde drøftet saken i enrom den 11., 12. o 14. januar 1957, avsa den sådan

k j e n n e l s e :
=====

Ved provisorisk anordning av 21. desember 1956 ble det bestemt at tvisten i samband med revisjonen i 1956 av tariffavtalen mellom A/S Årdal og Sunndal Verk på den ene siden og Arbeidernes Faglige Landsorganisasjon og Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund på den annen side skal avgjøres ved lønnsnemnd.

Den tidligere overenskomst ble sagt opp av forbundet til utløp den 15. oktober 1956. Overenskomsten, som bygget på verkstedsoverenskomsten, omfatter i hovedsaken det mekaniske verksted, råjernverket og sinterverket på Årdalstangen, og gjelder for ca. 120 arbeidere som er tilsluttet forbundet.

Forhandlinger om revisjon av overenskomsten ble tatt opp allere i august 1956. Forbundet stilte krav om endringer i hovedoverenskomsten og i den produksjonspremieavtale som gjelder for råjernverke og sinterverket, og som er en selvstendig del av overenskomstforholdet.

Etter forhandlinger i Årdal og Oslo ble partenes forhandlere den 27. september enige om et forslag som ble sendt ut til avstemning. Dette forslag ble forkastet av arbeiderne. Det er opplyst at grunnen til forkastelsen var at forslaget til ny produksjonspremieavtale ikke hadde noen bestemmelse om garanti for fortjenesten ved nedsatt produksjon under visse omstendigheter.

Etter at det var prøvet nye forhandlinger, som ikke førte til enighet, ble plassene sagt opp og riksmeglingsmannen nedla forbud mot arbeidsstans. I den følgende megling ble foruten partene i denne tv-ogs, Norsk Kjemisk Industrierarbeiderforbund, Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbund og Det Norske Maskinistforbund trukket inn på arbeidssiden. Under forhandlingene var man nådd frem til enighet om forslag til nye overenskomster, unntatt spørsmålet om en garantibestemmelse for skiftarbeidere i råjernverket når spenningen settes ned på grunn av sintermangel. Riksmeglingsmannen fremsatt den 23. november 1956 forslag til nye overenskomster for de fire forbund. Når det gjaldt produksjonspremieavtalen for råjernverket, foreslo riksmeglingsmannen en økning av satsene for de lavere produksjonsmengder. Forslagene er ellers i samsvar med det partenes forhandlere tidligere var blitt enige om å foreslå. Forslagene ble ikke gitt anbefaling fra Jern- og Metallarbeiderforbundets side. Riksmeglingsmannen bestemte at ved avstemningen skulle de fire forslag regnes som en helhet, slik at samtlige forbunds medlemmer stemte for vedtagelse eller forkastelse i de fag som var slått sammen. Riksmeglingsmannens forslag ble forkastet med 283 mot 255 stemmer. Jern- og Metallarbeider-

holdning

forbundets medlemmer avga 117 stemmer mot og 1 stemme for vedtagelse.

Etter at det var oppnådd enighet om at de nye overenskomster var vedtatt for de tre andre forbund, ønsket Jern- og Metallarbeiderforbundets medlemmer å gå til streik for å gjennomføre sine krav. Imidlertid ble det ved provisorisk anordning av 21. desember 1956 bestemt at tvisten skulle avgjøres av lønnsnemnd uten arbeidsstans. Kommunal- og Arbeidsdepartementet har deretter oppnevnt den lønnsnemnd som er nevnt foran.

Det må ansees å være på det rene at når partene ikke er blitt enige om det nye overenskomstforhold, hverken etter forhandlinger eller etter riksmeglingsmannens forslag, er det på grunn av arbeidernes krav om å få innført garanti for fortjenesten i råjernverket når produksjonen synker på grunn av sintermangel. Lønnsnemnda vil derfor først behandle dette spørsmål.

I råjernverket er det 21 arbeidere som arbeider på 3 skift. Arbeiderne betales med timelønn og har dertil en produksjonspremie som er avhengig av den mengde råjern som produseres. Produksjonspremieta-bellen omfatter etter riksmeglingsmannens forslag en skala fra 3,08 timer pr. tonn til 1,31 timer pr. tonn, og stiger fra 2 öre til kr. 1,37 pr. time. Det er opplyst at den gjennomsnittlige premie det siste året har vært gitt etter en produksjon av 1,67 timer pr. tonn, som etter riksmeglingsmannens forslag vil gi et tillegg på 91 öre pr. time.

Forbundet har krevet innført som ny bestemmelse at hvis spenningen på råjernsovnene nedsettes på grunn av mangel på sinter, skal arbeiderne være sikret en minstefortjeneste som svarer til den enkeltes timelønn pluss en produksjonspremie på kr. 1,02 pr. time. Dette er det gjennomsnittlige produksjonspremie som er oppbåret i de siste kvar-

taler. Begrunnelsen for kravet er at det gjelder en tilsvarende garantiordning ved bedriftens aluminiumsverk når det inntreffer strømmangel på grunn av likerettersvikt. Man har også tilsvarende bestemmelser innenfor Jern- og Metallarbeiderforbundets tariffområde, både ved statlige og private bedrifter. Når det er påkrevet med en slik garanti, er det etter forbundets mening fordi mangel på sinter medfører lavere produksjon og derved lavere produksjonspremie og timefortjenest for arbeiderne. Dette er noe som arbeiderne ikke er herre over, men det betyr ingen lettelse av deres arbeidsinnsats at spenningen på ovenn må settes ned på grunn av sintermangel.

Selskapet har vist til at de forbedringer som i år ble vedtatt etter verkstedsoverenskomsten også er gjennomført i det tarifforslag som foreligger for Årdal. Det gjelder også den regulering som skal gjennomføres av produksjonspremiene m.v.. Siden 1947 har det prinsipp vært fulgt at de tariffsatser som skal legges til grunn i dets overenskomster skal være i samsvar med de allerede eksisterende avtale innen landets øvrige tilsvarende industri. Forbundets krav går ut over denne ramme. Det kreves at alle premiesatser under gjennomsnittet ska heves til denne grense når produksjonen synker på grunn av sintermangel. For de lavere satser vil dette bety en økning langt ut over den ramme som verkstedsoverenskomsten har fastsatt for årets tariffoppgjør.

Verket legger endda større vekt på at kravet er uforenlig med karakteren av den gjeldende produksjonspremieordning. Det fremholder at produksjonspremie er en belønning for ekstra innsats og er avpasset etter innsatsens størrelse. Skulle det fremsatte krav aksepteres, ville det bety at det ved visse produksjonsnivåer betales for en større arbeidsinnsats enn den som faktisk blir ydet. Betalingen skulle være den samme enten innsatsen var stor eller liten, og det ville være et klart brudd på premiesystemet.

Arbeiderne har tidligere en garanti for en viss minstefortjeneste. Etter tariffen skal de i allefall ha utbetalt de tariferte minstelønninger med de personlige tillegg og skifttillegg som de skal ha under ordinært arbeid. All fortjeneste utover timelønningen skal etter lønssystemet være vederlag for ekstra innsats.

Når forbundet har vist til at arbeiderne i elektrolysefallene i Øvre Årdal under særlige forhold for en høyere premie enn produksjonsresultatet foreskriver, kan dette ikke sammenlignes med forholdet i råjernverket. Ved aluminiumsverket forekommer det tilfeller hvor produksjonens størrelse, som normalt bestemmer produksjonspremien, ikke gir et korrekt bilde av arbeidernes innsats. Selv om strømstyrken nedsettes og produksjonsresultatet synker, vil arbeidernes innsats være like stor som ellers. I råjernverket er det ikke tilfelle. Når produksjonen synker der, vil også arbeidsinnsatsen bli mindre, og produksjonspremien vil gi en rimelig belønning for den innsats som gjøres utover en ordinær arbeidsydelse. Arbeiderne i råjernverket har derfor - etter verkets mening - intet grunnlag for sitt krav om å få garantert en høyere fortjeneste enn timelønningen når produksjonen synker på grunn av sintermangel.

Lønnsnemnda vil bemerke:

Ved årets revisjon av verkstedsoverenskomsten ble det bestemt at alle individuelle timelønninger skulle økes med 25 øre rimmen. For akkordene ble det bestemt at de skulle økes med 3,5 prosent. Det sies videre: "Tidakkorder, premieakkorder, andre former for akkord og akkordavsavn reguleres slik at den samlede fortjeneste økes med 3,5 prosent." I det forslag til produksjonspremieordning som partenes forhandlere nådde fram til den 26. september 1956, er det satt opp en produksjonspremietabell for råjernverket. Partene forutsatte at denne

premietabell skulle omregnes etter verkstedsoverenskomstens regler, som er gjengitt ovenfor. I riksmeglingsmannens forslag er det foretatt en slik omregning, men som foran nevnt ble premiebeløpene øket noe for de lavere produksjonsmengder. Det har for lønnsnemnda ikke vært gjort noen merknader til tabellens oppbygning eller til den omregning som er foretatt i samsvar med verkstedsoverenskomsten. Da timelønnen er øket med 25 øre, som er mer enn tillegget på 3,5 prosent, vil premiesatsene i tabellen bli redusert med gjennomsnittlig 11 øre. Forbundet har fremholdt at en ikke bør foreta denne reduksjon for råjernverket, idet fortjenesten er forholdsvis lav. Ellers foreligger det bare tvist om skiftarbeiderne skal ha garantert en minsteportjeneste når produksjoner synker på grunn av sintermangel.

Det er innen lønnsnemnda dissens om avgjørelsen av dette spørsmål.

Flertallet, Knudsen, Danielsen og Tuveng, vil bemerke:

Når tilgangen på sinter synker som følge av manglende kapasitet ved sinterverket og råjernsproduksjonen som følge derav må reduseres, synker også arbeidernes fortjeneste etter produksjonspremieavtalen. Fra arbeidernes side er det fremholdt at de tross en slik reduksjon må gjøre noenlunde den samme arbeidsinnsats og vise den samme aktpågivenhet som når tilgangen er normal. Det er forståelig at arbeiderne under disse forhold søker å redusere nedgangen i fortjenesten ved å kreve en garantert minstepremie. Det er fra forbundets side opplyst at det ved lignende produksjon i andre bedrifter finnes produksjonspremieordninger hvor det er gitt garanti av lignende art som den arbeiderne krever ved råjernverket.

Flertallet antar at når produksjonen synker under et visst nivå på grunn av sintermangel, vil arbeidsinnsatsen ikke øve noen vesentlig innflydelse på produksjonsmengden av råjern. Flertallet finner at når produksjonen i råjernovnen synker på grunn av utilstrekkelig teknisk ka

pasitet ved sinterverket, bør skiftarbeiderne ved råjernverket være sikret en minstefortjeneste utover den individuelle timelønn. Flertallet finner det ikke rimelig å legge garantien på det trinn i produksjonspremieskalaen som arbeiderne har påstått. Produksjonen vil normalt svinge noe, og premieskalaen er søkt tilpasset den arbeidsinnsats som kreves ved de ulike produksjonsnivåer. Det vil derfor ikke være rimelig å legge den garanterte nivå helt opp til den gjennomsnittlige produksjon og premie. Flertallet finner ut fra en skjønsmessig vurdering at den garanterte produksjonspremie under de foran nevnte omstendigheter bør settes til 55 öre pr. time. Nemnda har ved sin vurdering også tatt hensyn til at det ved årets tariffrevisjon blir gjennomført en omlegning av arbeidet for skiftarbeiderne ved råjernverket, slik at de vil kunne oppnå en merfortjeneste i tillegg til den garanterte timefortjeneste - etter bedriftens mening på 45 öre pr. time, etter arbeidernes på omkring 40 öre pr. time - under forutsetning av fire tapninger i skiftet.

Ved nedsatt produksjon av andre grunner enn utilstrekkelig teknisk kapasitet ved sinterverket, skal produksjonspremietabellen gjelde for hele skalaen. Den produksjonstabell som skal legges til grunn er den som partenes forhandlere satt opp i protokoll 0-25 av 25. og 26. september 1956, og med den i protokollen bestemte omregning.

Det er fra begge parters side påstått en del andre endringer i riksmeglingsmannens forslag. Påstandene vil fremgå av de påstandsskrifter som er fremlagt. Flertallet finner at riksmeglingsmannens forslag for disse spørsmåls vedkommende bør stadfestes. Forslaget er kommet i stand etter forhandlinger mellom partene, og er i samsvar med det disse var enige om å foreslå. Riksmeglingsmannens forslag er fremsatt for fire forbund samtidig, og flertallet går ut fra at bestemmelsene i de forskjellige overenskomster står i et rimelig innbyrdes forhold som det ikke er grunn til å endre under den foreliggende tvist, som er oppstått

på grunn av arbeidernes krav om en garantibestemmelse.

I samsvar med lov av 19. desember 1952 om lønnsnemnd i arbeidstvister, § 2, skal et medlem fra arbeidssiden og et medlem fra arbeidsgiversiden stemme ved avgjørelse av nemnda. Partene har utpekt Owe og Larsson.

Owe skal få bemerke:

Flertallets votum innebærer at det skal betales produksjonspremie også når det ikke er noen merytelse som skal premieres. Går man inn for en slik linje og gir garanti for en minstepremie som er uavhengig av arbeidsinnsatsen, handler man etter hans mening i strid med produksjonspremie-systemets bærende ide, og bidrar til å svekke systemet slik at det etterhvert kan bli utjenlig som produktivitetfremmende lønnsystem.

De eksempler som har vært anført på garantiordninger ved noen enkelte andre bedrifter, kan ikke endre dette hans syn. For det første skulle det være klart at man ikke med utgangspunkt i noen enkeltes brudd på et prinsipp bør pålegge andre å bryte det samme prinsipp. Men dertil kommer at de garantiordninger som har vært nevnt, etter hans oppfatning i virkeligheten ikke er i strid med det prinsipp det her gjelder. De opplysninger som foreligger, gjør det overveiende sannsynlig at når garantien blir aktuell, kreves det fortsatt en ytelse utover det normale. Når det gjelder Norsk Jernverk, er det eksempelvis opplyst at det laveste garantibeløp bare gjelder når man ikke blir enige om akkordprisen. Det dreier seg altså her om akkordarbeid og følgelig også om akkordtempo.

Men da kan disse garanti-eksempler ikke brukes som noe grunnlag

for kravet i Årdal. For der tar den fastsatte produksjonspremietabel automatisk vare på premieringen i alle de tilfeller hvor det kreves en innsats utover det normale.

Det fører heller ikke frem å vise til at det på mange steder be-
tales akkordavsavn, for om dette foreskriver Verkstedsoverenskomsten u-
trykkelig at det forutsettes akkordtempo.

Ove er derfor av den oppfatning at når lønnsnemndas flertall nu
har besluttet å pålegge A/S Årdal og Sunndal Verk å betale en garan-
tert minstepremie uavhengig av arbeidsinnsatsen, må man regne med at
det derved er skapt en presedens som kan få betydning for hele vårt
lands industri.

Han finner av disse grunner å måtte stemme mot den nye bestem-
melse som lønnsnemndas flertall har vedtatt skal inntas i den mellom
partene gjeldende produksjonspremieavtale. Også på de øvrige punkter
fastholder han prinsipielt Verkets påstander i dets innlegg til lønns-
nemnda, men kan for disses vedkommende subsidiært stemme for flertal-
lets forslag.

-----oOo-----

Larsson vil bemerke:

Jeg finner ikke å kunne stemme for den garantisats som nemndas
flertall er kommet frem til, idet jeg mener at denne burde være satt
en del høyere.

Jeg finner også at det burde være tatt noe hensyn til de andre
to punkter i forbundets påstand, da jeg anser det bevist ved det tall-
materiale som forbundet har lagt fram at fortjenesten ved rufjernverket
i Årdal ligger ugunstig an sammenlignet med tilsvarende bedrifter.

Jeg vil imidlertid erkjenne den betydelige forbedring som den
nye garantibestemmelse medfører og som nå blir innført i avtalen når
det gjelder tryggheten for arbeidernes fortjeneste.

Da jeg er i mindretall vil det ikke ha noen hensikt å oppta avvikende forslag og finner det således heller ikke nødvendig å gi noen nærmere motivering for mitt standpunkt.

-----oOo-----

S l u t n i n g :

Riksmeglingsmannens forslag av 23. november 1956 stadfestes med følgende endring:

I den mellom partene gjeldende produksjonspremieavtale skal tabellen være som fastsatt i protokoll 0-25 av 25. og 26. september 1956. Det inntas en ny bestemmelse for råjernverket:

"Ved nedsettelse av produksjonen i råjernovnen, grunnet utilstrekkelig teknisk kapasitet ved sinterverket, skal arbeiderne være sikret en minsteproduksjonspremie på 55 öre pr. time."

-----oOo-----

Oslo den 16. januar 1957.

Kai Knudsen (s).

Reidar Danielsen (s).

Morten Tuveng (s).

Aage W. Owe (s).

Josef Larsson (s).